

Н. Б. ДОБРЯНСЬКА,
аспірант кафедри фінансових ринків та технологій,
Державний податковий університет,
e-mail: dobranskanatalia@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4348-0580>

Вплив цифровізації на фінансову безпеку учасників фінансових відносин в Україні у контексті її переваг та мінімізації ризиків

У статті розкрито вплив цифровізації на фінансову безпеку учасників фінансових відносин в Україні з урахуванням її переваг і шляхів зниження ризиків. Проаналізовано підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до вивчення питання фінансової безпеки учасників фінансових відносин, зокрема домогосподарств, оцінки переваг, недоліків і ризиків, пов'язаних з упровадженням цифровізації у фінансовій сфері. Охарактеризовано основні складові сегменти цифровізації учасників фінансових відносин. Узагальнено основні переваги цифровізації для учасників фінансових відносин і загрози (ризиків), які можуть виникнути внаслідок застосування цифрових технологій під час здійснення фінансових операцій. Розкрито сутність індивідуальних і системних загроз і ризиків для учасників фінансових відносин, які можуть виникати у процесі використання цифрових технологій. Окреслено проблеми з фінансовою безпекою, з якими стикаються учасники фінансових відносин в Україні в умовах цифровізації. Окрему увагу приділено проблемам цифрової фінансової грамотності, кібербезпеки та державного регулювання використання інструментів цифровізації у фінансовій сфері. Зроблено висновок про наявні диспропорції цифрової трансформації, зумовлені технологічними, кадровими та фінансовими труднощами. Наголошено, що, попри різноманіття цифрових інструментів, залишаються напрями, які ще не охоплені цифровізацією. Виокремлено основні та критично важливі на сьогодні переваги процесу цифровізації, шляхи їх ефективного використання у сфері фінансової діяльності. Узагальнено механізми уникнення учасниками фінансових відносин негативних наслідків процесів цифровізації та мінімізації пов'язаних із ними ризиків. Визначено основні напрями подолання внутрішніх перешкод та забезпечення відкритості учасників фінансових відносин до високотехнологічних ініціатив і цифрової трансформації. За результатами проведеного дослідження надано пропозиції щодо підвищення фінансової безпеки учасників фінансових відносин в умовах цифровізації.

Ключові слова: фінансова безпека, цифрова трансформація, учасники

фінансових відносин, переваги та ризики цифровізації, цифрові технології, кібербезпека.

N. B. DOBRIANSKA,
Post-graduate Student,
Department of Financial Markets and Technologies,
State Tax University,
e-mail: dobranskanatalia@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4348-0580>

The Impact of Digitalization on the Financial Security of Financial Market Participants in Ukraine in the Context of its Benefits and Risk Minimization

The article highlights the impact of digitalization on the financial security of financial market participants (FMPs) in Ukraine, taking into account its advantages and ways to reduce risks. The approaches of domestic and foreign scientists to studying the issue of financial security of FMPs, e.g. households, were analyzed, with assessing the advantages, disadvantages and risks associated with the implementation of digitalization in the financial sector. The principal digitalization components for FMPs are characterized. The main advantages of digitalization for FMPs and the threats (risks) that may arise from the use of digital technologies in financial transactions were investigated and summarized. The essence of individual and system threats and risks for FMPs using digital technologies was highlighted. The financial security-related problems faced by FMPs in Ukraine in the digitalized environment were outlined. Special attention was paid to the problems of digital financial literacy, cybersecurity, and regulation pertaining to digitalization tools in the financial sector. The conclusion was drawn about the existing disparities in digital transformation, caused by difficulties of technological, personnel, and financial origin. It is emphasized that, despite the variety of digital tools, there are still areas that have not yet been covered by digitalization. The main and critically important advantages of the digitalization process and ways of their effective use in the financial activities are highlighted. The mechanisms for avoiding the negative consequences of digitalization processes and minimizing the FMPs' risks associated with them were summarized. The main directions for overcoming internal obstacles and ensuring the FMPs' susceptibility to high-tech initiatives and digital transformation were outlined. As a result of the research, recommendations for increasing the financial security of FMPs in the digitalized environment were made.

Keywords: financial security, digital transformation, participants in financial relations, benefits and risks of digitalization, digital technologies, cybersecurity.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах цифровізація відіграє визначальну роль у зміцненні фінансової безпеки учасників фінансових відносин, сприяючи ефективнішому управлінню фінансовими ресурсами,

посиленню контролю за бюджетними коштами та залученню інвестицій. Цифровізація фінансових послуг покращує доступ до фінансових ресурсів, підвищує прозорість фінансових операцій та знижує витрати на фінансові послуги, але породжує нові виклики, як-то необхідність підвищення фінансової та цифрової грамотності й забезпечення кібербезпеки.

Забезпечення фінансової стабільності учасників фінансових відносин, зокрема домогосподарств, набуває особливої актуальності як у період дії воєнного стану, так і для відновлення в післявоєнний час. Подальший розвиток цифрових фінансових, економічних і соціальних процесів зумовлює необхідність активнішого впровадження цифрових технологій у всі сфери фінансових відносин. Йдеться про підвищення прозорості та результативності використання фінансових ресурсів, застосування цифрових платформ і розширення доступності фінансових послуг у цифровому форматі.

Актуальність обраної теми зумовлена потребою більш детального аналізу впливу цифровізації на стан фінансової безпеки учасників фінансових відносин з урахуванням її позитивних ефектів і шляхів мінімізації ризиків. У межах цього дослідження під цифровою трансформацією розумітимемо зміну традиційних підходів до управлінських, організаційних, фінансових, інвестиційних і соціальних процесів на рівні учасників фінансових відносин, зокрема домогосподарств, шляхом впровадження цифрових технологій та інструментів, що спрямовані на зміцнення їхньої фінансової безпеки в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати огляду сучасних літературних джерел свідчать, що цифровізація фінансових сервісів радикально змінює спосіб доступу домогосподарств до платежів, кредитів, інвестицій і соцвиплат. Із цим пов'язані як нові можливості для підвищення фінансової безпеки, так і нові ризики (нерівний доступ, кіберзагрози, надмірне індексоване запозичення). Дослідження показують, що цифрові платежі та мобільні фінансові сервіси розширюють доступ домогосподарств до формальних фінансових послуг, особливо в регіонах з обмеженою інфраструктурою, але з розширенням цифрових послуг зростає значення кібербезпеки на рівні як фінансових інституцій, так і домогосподарств (захист персональних даних, безпека онлайн-платежів).

У дослідженнях вітчизняних науковців підкреслено підвищену вразливість фінансового сектору в умовах воєнних дій і потребу посилення фінансової та інформаційної безпеки. Н. Давиденко, О. Гордей, Г. Скрипник та О. Новицька приділяють значну увагу дослідженню загроз фінансовій безпеці в умовах воєнного стану [1]. С. Онишко та В. Чубенко аналізують вплив цифрових технологій на фінансову безпеку українських домогосподарств, виділяючи переваги й недоліки цифровізації [2]. Н. Пантелєєва надає характеристику цифрових технологій і фінансових інновацій та їхнього впливу на фінансову безпеку [3]. О. Стащук та М. Потрапелюк розглянули особливості забезпечення фінансової безпеки учасників фінансових відносин, зокрема домогосподарств, в умовах воєнного стану, виконали аналіз сучасного стану домогосподарств в Україні та чинників, що визначають їхню фінансову безпеку [4], а Б. Пшик, М. Зварич,

Я. Кашуба та Л. Слобода розкрили підходи до забезпечення фінансової безпеки [5].

Зарубіжні дослідники, зокрема Lai F., Chan S. N., Shum W. Y. та Zhou N. [6], аналізують ризики надмірної заборгованості, що виникають унаслідок активного використання цифрових кредитних інструментів, і кіберзагрози для учасників фінансових відносин, які користуються цифровими фінансовими сервісами, з акцентом на захист персональних даних і безпеку онлайн-платежів. Niemand T., Rigtering J. P. C., Kallmünzer A., Kraus S., Maalaoui A. [7] обґрунтували вплив синергетичного поєднання цифровізації та комплексного розвитку фінансової прозорості на ефективність засобів підвищення фінансової безпеки, зниження інформаційних бар'єрів і забезпечення позитивних змін в економіці.

Проте потребують подальших досліджень окремі аспекти використання інструментів цифровізації для підвищення рівня фінансової безпеки учасників фінансових відносин у сучасних умовах, особливо під час дії воєнного стану, коли загострюються загрози фінансовій безпеці, виникають нові ризики, що зумовлює необхідність удосконалення принципів фінансової безпеки, визначення внутрішніх і зовнішніх загроз, а також розроблення стратегії нейтралізації цих загроз і підвищення ефективності фінансової безпеки.

Мета статті – розкрити вплив цифровізації на фінансову безпеку учасників фінансових відносин, шляхи ефективного використання переваг процесів цифровізації у сфері фінансової діяльності, а також надати пропозиції щодо напрямів підвищення фінансової безпеки учасників фінансових відносин в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація докорінно змінила фінансовий ландшафт, насамперед відносини між фінансовими установами, бізнесом та окремими споживачами. Ця трансформація, яку часто називають FinTech (фінансовими технологіями), зумовлена інтеграцією технологій, як-то хмарні обчислення, штучний інтелект, аналітика великих даних і блокчейн [8]. Цифровізація учасників фінансових відносин полягає у процесі інтеграції сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденну фінансову поведінку з метою підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, спрощення доступу до послуг та оптимізації витрат. Вона охоплює не лише використання мобільного або онлайн-банкінгу, а й застосування цифрових платформ для інвестицій, страхування, електронних платежів, обліку доходів і витрат, а також для отримання державних послуг через онлайн-сервіси [9, 10].

Основними складовими сегментами цифровізації учасників фінансових відносин є:

1. **Фінансові сервіси онлайн** – мобільні та інтернет-банкінг, цифрові кредити, електронні гаманці, платформи для інвестицій.
2. **Інформаційні та аналітичні інструменти** – цифрові системи контролю доходів і витрат, бюджетні калькулятори, автоматизовані платформи для планування фінансів.

3. **Державні електронні сервіси** – цифровий доступ до соціальних виплат, податкових інструментів, послуг для бізнесу та домогосподарств через портали, як-то «Дія» [11].

4. **Цифрова фінансова грамотність** – навчальні платформи та програми, що допомагають домогосподарствам безпечно користуватися цифровими фінансовими інструментами.

Цифровізація, яка змінила традиційні моделі економічної та фінансової поведінки учасників фінансових відносин, призвела до про виникнення нових переваг і ризиків у фінансовій сфері в умовах становлення нової економічної формації. Технології, сучасні інтелектуальні програми та фінансові інновації в цифровій економіці можуть суттєво підвищити якість фінансових послуг і допомогти вирішити проблеми фінансового сервісу для усіх учасників фінансових відносин [5].

На нашу думку, варто виокремити основні переваги процесу цифровізації у контексті забезпечення фінансової безпеки учасників фінансових відносин із метою їх підтримки з боку держави через фінансові інститути, що посилять фінансову стійкість цих суб'єктів у період економічної та політичної нестабільності. Підходи вітчизняних і зарубіжних авторів до виокремлення переваг і можливостей цифровізації у деяких аспектах перетинаються, доповнюючи один одного, оскільки важко надати вичерпний їх перелік. Із появою нових цифрових продуктів і технологій цей перелік поповнюватиметься. Основними перевагами цифровізації для учасників фінансових відносин є:

1. Підвищення доступності фінансових послуг: цифрові платформи дають змогу учасникам фінансових відносин отримувати фінансові послуги онлайн, включно з банківськими переказами, кредитами, електронними гаманцями та мікроінвестиціями. Це особливо важливо для учасників фінансових відносин, які мають обмежений доступ до традиційних банківських установ [11].

2. Оптимізація управління бюджетом: використання цифрових інструментів для обліку доходів і витрат дає змогу учасникам фінансових відносин контролювати бюджет, автоматизувати планування фінансів і зменшувати ризик нераціональних витрат. Системи аналітики та мобільні додатки забезпечують прозорість фінансових потоків і допомагають приймати обґрунтовані рішення [1].

3. Покращення прозорості фінансових операцій: цифрові сервіси фіксують усі транзакції, що знижує ризик шахрайства та фінансових помилок. Це дає змогу учасникам фінансових відносин відстежувати власні витрати, контролювати заборгованість і підвищувати фінансову дисципліну [4].

4. Можливості для накопичень та інвестування: цифрові платформи пропонують інструменти для заощаджень та інвестицій з невеликим стартовим капіталом. Це дає можливість учасникам фінансових відносин, зокрема домогосподарствам, створювати «фінансову подушку безпеки» та знижує ризики у випадку економічних потрясінь [1, 10].

5. Зменшення адміністративних бар'єрів і часу на фінансові операції: онлайн-сервіси скорочують потребу у фізичних відвідуваннях банків чи

державних установ, що підвищує ефективність управління фінансами та заощаджує час. Доступ до державних послуг через електронні платформи, як-то «Дія», дає змогу учасникам фінансових відносин, зокрема домогосподарствам, швидко отримувати соціальні виплати та податкові послуги [11].

6. Підвищення фінансової грамотності через цифрові освітні сервіси: платформи цифрової освіти надають навчальні програми з фінансового планування, інвестування та безпечного користування цифровими інструментами. Це допомагає учасникам фінансових відносин знижувати ризики, пов'язані з необізнаністю у фінансових питаннях [10].

Досить цікавим і надзвичайно актуальним, на наш погляд, є дослідження впливу цифровізації на учасників фінансових відносин у контексті забезпечення їхньої фінансової безпеки.

У межах цього дослідження поняття фінансової безпеки учасників фінансових відносин пропонуємо трактувати як здатність забезпечити фінансову стабільність, захистити фінансові інтереси та ефективно реагувати на економічні шоки. Фінансова безпека охоплює кілька ключових аспектів: бюджетну, інвестиційну, соціальну та цифрову безпеку (захист від кіберзагроз, як-то шахрайство, витік персональних даних, зловживання цифровими фінансовими інструментами, що стає особливо актуальним в умовах цифровізації фінансових послуг).

Враховуючи сучасний стан цифровізації в Україні, фінансова безпека учасників фінансових відносин, зокрема домогосподарств, характеризується низкою проблем: нестабільні доходи (велика частка населення отримує зарплати у готівковій формі або в умовах економічної нестабільності, що ускладнює планування бюджету) [4]; низький рівень заощаджень (домогосподарства часто не формують фінансову «подушку безпеки», що робить їх вразливими до фінансових шоків) [1]; обмежений доступ до фінансових послуг у певних регіонах; ризики, пов'язані з кібербезпекою та низьким рівнем цифрової фінансової грамотності певної частки населення [9, 10]. До того ж фінансова безпека учасників фінансових відносин в Україні значною мірою залежить від економічної ситуації (інфляція, курс національної валюти); політичної та соціальної стабільності; доступності та розвитку цифрових фінансових послуг; державної політики у сфері соціальної підтримки та регулювання фінансового ринку [9].

Отже, вважаємо за необхідне підкреслити, що для учасників фінансових відносин критично важливим є пошук можливості якомога ефективнішого використання переваг цифрових технологій, зокрема у фінансовій діяльності. Адже цифрові технології, сучасні інтелектуальні програми та фінансові інновації в цифровій економіці можуть сприяти суттєвому підвищенню якості надання фінансових послуг, а відтак позитивно вплинути на матеріальне благополуччя домогосподарства та забезпечити його фінансову стабільність і фінансову безпеку [3].

Головними умовами ефективного використання переваг цифровізації учасниками фінансових відносин, на нашу думку, є такі:

• дотримання основних принципів цифровізації, зазначених у «Цифровій адженді України»² та Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України³;

• постійне підвищення рівня фінансової та цифрової грамотності шляхом самоосвіти та отримання знань, умінь і навичок у державних або приватних освітніх установах;

• створення власного бізнесу з використанням цифрових інфраструктур і цифрових платформ;

• відкритість і готовність до впровадження високотехнологічних ініціатив і реалізації проєктів цифрових трансформацій у сфері фінансових послуг;

• дотримання основних правил безпеки у користуванні цифровими фінансовими послугами та продуктами.

Проте, крім явних переваг, як засвідчує практичний досвід, цифрові технології сприяють виникненню і нових загроз для учасників фінансових відносин як власників ресурсів і споживачів фінансових послуг. У доповіді ОЕСР наголошено, що «цифрові технології можуть мати деструктивний характер, що в майбутньому негативно позначиться на продуктивності, зайнятості і добробуті <...> Ці технології також можуть витіснити з ринку праці працівників і посилити диспропорції в рівні їх доступності та використання, що призведе до формування нового цифрового розриву і зростання нерівності» [10]. Особливо важливими стають питання безпеки у наданні фінансових послуг, де рівень шахрайства і втрат може бути досить високим, а вирішення проблем займати значний період, враховуючи велику кількість таких клієнтів у фінансових установах [6].

У процесі використання фінансових послуг за допомогою цифрових технологій виникає низка потенційних загроз для учасників фінансових відносин: можлива втрата фінансової інформації про клієнтів, оприлюднення особистісних даних споживачів фінансових послуг, маніпулювання даними, надання недостовірної інформації, використання сучасних інструментів цифрового маркетингу [2, 4].

Вітчизняні науковці поділяють загрози і ризики на дві групи: індивідуальні та системні. Індивідуальними є потенційні загрози для учасників фінансових відносин, які можуть виникати у процесі використання цифрових технологій з урахуванням конкретних суб'єктивних особливостей [4, 5]. Серед них, на наш погляд, варто виокремити такі:

• недостатній рівень фінансової та цифрової грамотності учасників фінансових відносин;

• наявність цифрової нерівності в суспільстві та різний доступ до інформаційно-комунікаційних технологій;

• недостатній рівень доходу для забезпечення необхідними мобільними пристроями, які дають змогу використовувати цифрові технології [11].

² Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). HiTech office, грудень 2016. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnqirpajcegleoifindmkaj/https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf

³ Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

Системними ризиками використання цифрових технологій, які можуть призвести до деструктивних наслідків для учасників фінансових відносин у процесі використання фінансових послуг, можна вважати такі:

- хакерські дії, втрата індивідуальної фінансової інформації;
- поширення фейкової інформації щодо функціонування фінансових установ, використання назв банків, небанківських установ для надсилання повідомлень шахрайського типу;
- маніпулювання людською свідомістю, що може здійснюватися з використанням новітніх цифрових технологій впливу на поведінку людини (контекстна реклама, маніпулювання фактами, статистичною інформацією);
- кібератаки на роботу фінансових установ, що призводить до втрати індивідуальної інформації клієнтів, яка може поширюватися у відкритому доступі [8];
- психологічний вплив із метою схилення учасників фінансових відносин до нераціональної поведінки під час прийняття фінансових рішень унаслідок використання сучасних цифрових технологій [5].

Системі ризики є загальними для всієї сфери фінансових послуг, а також найбільш небезпечними, оскільки цифрові технології уможливають швидке опрацювання значних масивів даних про клієнтів фінансових установ з подальшим їх цілеспрямованим використанням на різних групах споживачів фінансових послуг.

Активність учасників фінансових відносин у цифровому середовищі (смарт-контракти, зберігання інформації в «хмарі», електронні платежі, віртуальні підприємства, віртуальні офіси, електронні кабінети, бізнес-сайти тощо), а також використання програмного забезпечення, що мінімізує ризики (технології блокчейну, ботів, штучного інтелекту) потребують неабияких знань і навичок. А їх відсутність у цифрову епоху загрожує не лише ймовірністю матеріальних втрат, а й навіть фактичним безправ'ям, зумовленим відсутністю необхідних для цього можливостей (не кажучи про вади нормативного регулювання, в т. ч. відсутність закріпленого на рівні закону поняття «цифрові права») [3]. Не менш неприємною та складною є проблема вдосконалення вірусів, що вражають комп'ютери / смартфони і завдають їх власникам значної шкоди внаслідок витоку конфіденційної інформації чи грошових втрат [11].

Відсутність цивілізованого режиму електронних ресурсів, як-то сайти, щонайменше може загрозувати непорозумінням або конфузом, щонайбільше – завданням шкоди споживачам фінансових послуг, які не можуть визначити особу шахрая внаслідок недостовірної інформації (або її відсутності), що мала б розкриватися відповідно до законодавства (зокрема законів України «Про електронну комерцію» та «Про захист прав споживачів»). Крім того, досить поширеним є використання таких сайтів групою осіб, які нерідко іменують себе «віртуальним підприємством», використовуючи традиційні поняття «підприємство» чи «магазин». Тому більшість пересічних громадян-споживачів сприймають цифрові об'єкти як реальні, що існують в аналоговій економіці.

Поряд з усіма згаданими вище проблемами та ризиками, пов'язаними

з цифровізацією, особливо гострою проблемою в Україні, на нашу думку, є низький рівень цифрових навичок, фінансової та цифрової грамотності учасників фінансових відносин.

З метою уникнення учасниками фінансових відносин негативних наслідків процесів цифровізації та мінімізації пов'язаних із ними ризиків, на нашу думку, необхідно впровадити такі основні механізми: розвиток цифрової фінансової грамотності домогосподарств; впровадження кібербезпекових стандартів для фінансових платформ; державне регулювання та контроль цифрових фінансових продуктів; підвищення доступності цифрових інструментів для всіх учасників фінансових відносин; моніторинг боргових та інвестиційних ризиків через відповідні аналітичні платформи.

Схиляємося до думки вітчизняних науковців [2, 5], що для уникнення негативних наслідків процесу цифровізації необхідно подолати низку внутрішніх перешкод для забезпечення достатнього рівня фінансової та цифрової грамотності й відкритості учасників фінансових відносин до високотехнологічних ініціатив і цифрової трансформації. Для цього потрібно:

- підвищити мотивацію та подолати пасивність учасників фінансових відносин щодо ефективного використання власних коштів;
- покращити розуміння суспільством важливості досягнення достатнього рівня фінансової та цифрової грамотності;
- підвищити рівень довіри до стабільності роботи фінансових установ, впевненості у їх захищеності від стороннього втручання;
- підвищити рівень фінансової інклюзії;
- мінімізувати регіональні та вікові диспропорції у сфері фінансових відносин.

На підставі зазначеного вище пропонуємо класифікацію основних напрямів підвищення рівня фінансової безпеки учасників фінансових відносин в умовах цифровізації (табл.).

Таблиця 1

Основні напрями підвищення рівня фінансової безпеки учасників фінансових відносин

Назва напрямку	Практичні заходи	Цифрові інструменти / ресурси
1. Рациональне управління доходами та витратами	- складання щомісячного бюджету; - ведення обліку витрат; - формування резервного фонду; - онлайн-банкінг з функцією аналітики витрат	- мобільні додатки: Mint, Wallet, CoinKeeper
2. Диверсифікація джерел доходу	- додатковий фріланс чи підробіток; - підприємницька діяльність з декількома продуктами / послугами	- платформи фрілансу: Upwork, Freelancehunt; - онлайн-магазини: Etsy, Prom.ua
3. Підвищення цифрової фінансової грамотності	- освіта щодо інвестицій, кредитів, податків; - навчання користуванню онлайн-банкінгом, електронними платежами та інвестиційними платформами; - вивчення фінансових ринків	- онлайн-курси: Coursera, Prometheus; - фінансові портали: Investopedia, Minfin

Продовження таблиці 1

4. Захист від фінансових ризиків	- страхування життя, здоров'я, майна; - контроль кредитного навантаження; - використання легальних фінансових інструментів	- онлайн-платформи страхових компаній: PZU, AXA; - кредитні калькулятори банків
5. Цифровізація фінансових процесів	- онлайн-банкінг та електронні платежі; - моніторинг доходів і витрат; - автоматизація обліку фінансів	- банківські додатки: Monobank, Privat24; - ERP-системи: 1С, QuickBooks; - платформи аналітики витрат: YNAB
6. Інвестиційна активність	- формування портфелю з низько- та середньоризикових активів; - довгострокові депозити, облігації, ETF	- онлайн-брокери: Freedom Finance, Interactive Brokers; - платформи для інвестування: eToro, Robo-advisors
7. Державна підтримка та пільги	- використання податкових пільг і субсидій; - участь у державних програмах фінансової освіти	- офіційні портали: Державна податкова служба України, Міністерство фінансів; - платформи державних послуг («Дія»)

Джерело: узагальнено автором на основі [9–12]

Окрім дотримання вищезазначених напрямів, для зміцнення фінансової безпеки учасників фінансових відносин в Україні, на наш погляд, необхідно забезпечити такі умови:

- розвиток цифрової інфраструктури (забезпечення доступу до онлайн-фінансових сервісів у всіх регіонах країни);
- підвищення рівня кібербезпеки (захист персональних і фінансових даних від кіберзагроз);
- державне регулювання фінансових продуктів (контроль за цифровими кредитами, платформами для інвестицій та іншими фінансовими інструментами);
- створення системи соціальної підтримки (страхування доходів, державні програми допомоги, підтримка в умовах економічних криз).

Висновки. Цифровізація є комплексним явищем, що охоплює учасників фінансових відносин, сприяючи підвищенню прозорості фінансових потоків, контролю за витратами та зменшенню ризиків фінансової нестабільності. Водночас цифровізація є потужним інструментом підвищення фінансової безпеки учасників фінансових відносин в Україні, однак її ефективність залежить від рівня цифрової фінансової грамотності, кіберзахисту та регуляторної підтримки. Модернізація цифрових фінансових інструментів, забезпечення їх доступності та мінімізація ризиків здатні підвищити рівень стійкості учасників фінансових відносин на тлі фінансових потрясінь та економічної нестабільності, а ефективне використання переваг цифровізації посилить фінансову безпеку учасників фінансових відносин.

Список використаних джерел

1. Давиденко Н., Гордей О., Скрипник Г., Новицька О. Threatening the financial security of the state under military occupation. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2025. №1. С. 30–37. DOI: 10.32782/2617-5940.1.2025.5
2. Онишко С. В., Чубенко В. Ю. Фінансова безпека та її особливості в умовах цифровізації економіки. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2021. № 5 (1). С. 69–77. DOI: 10.25313/2520-2294-2021-5-7206
3. Пантелєєва Н. Фінансова безпека в умовах цифрової економіки: очікування і реальність. *Фінансовий простір*. 2022. № 2 (38), С. 22–37. DOI: 10.18371/fr.2(38).2020.209289
4. Стащук О. В., Потрапелюк М. В., Фінансова безпека домогосподарств в Україні: сучасні проблеми та шляхи вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 42. С. 230–237. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-69-118.
5. Пшик Б. І., Зварич М. С., Кашуба Я. М., Слобода Л. Я. Фінансова безпека домогосподарств в Україні: сучасні проблеми та механізм забезпечення. Львів: СПОЛОМ, 2020. 274 с.
6. Lai F., Chan S. N., Shum W. Y., Zhou N. Household debt and housing price: an empirical study across 36 countries. *International Journal of Business and Management*. 2017. No 12 (11). P. 227. DOI: 10.5539/ijbm.v12n11p227
7. Niemand T., Rigtering J. P. C., Kallmünzer A., Kraus S., Maalaoui A. Digitalization in the financial industry: A contingency approach of entrepreneurial orientation and strategic vision on digitalization. *European Management Journal*. 2021. No 39 (3). P. 317–326. DOI: 10.1016/j.emj.2020.04.008
8. Добрянська Н. Б. Трансформація фінансової поведінки домогосподарств в Україні в умовах цифровізації : дис. ... д-ра філософії: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Мін-во фінансів України, Державний податковий ун-т. Ірпінь. 2025. 433 с. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/5028>
9. Expanding financial inclusion through digital financial services. World Bank. Washington, DC. 2024. URL: <https://worldbank.org/publication/63345b1f-0d4c-48d2-b51f-6ced20233625>
10. Ukraine digital development country profile. International Telecommunication Union. Geneva. 2025. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Regional-Presence/Europe.pdf>
11. *Digital Transformation Strategy 2025*. Kyiv: Ministry of Digital Transformation of Ukraine. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/yevropejska-integraciya/coordination/cifrova-transformaciya>
12. *Financial Literacy and Digitalization: Policy Approaches*. OECD. Paris: OECD Publishing. 2021. URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/2022/04.pdf>

References

1. Davydenko, N., Hordei, O., Skrypnyk, H., & Novytska, O. (2025). Threatening the financial security of the state under military occupation. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy – Collection of Scientific Works of the University of State Fiscal Service of Ukraine, 1*, 30–37. DOI: 10.32782/2617-5940.1.2025.5
2. Onyshko, S. V., & Chubenko, V. Yu. (2021). Finansova bezpeka ta yii osoblyvosti v umovakh tsyvrovizatsii ekonomiky [Financial security and its features in the conditions of digitalization of the economy]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Internauka” – International Scientific Journal “Interscience”*, 5(49), 69–77. DOI: 10.25313/2520-2294-2021-5-7206 [in Ukrainian].

3. Panteleeva, N. M. (2020). Finansova bezpeka v umovakh tsyfrovoy ekonomiky: ochikuvannya i realnist [Financial security in the digital economy: expectations and reality]. *Finansovyi prostir – Financial space*, 2 (38), 22–37. DOI: 10.18371/fp.2(38).2020.209289 [in Ukrainian].
4. Stashchuk, O. V., & Potrapelyuk, M. V. (2024) Finansova bezpeka domohospodarstv v Ukraini: suchasni problemy ta shlyakhy vdoskonalennya. [Financial security of households in Ukraine: current problems and ways of improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 42, 230–237 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-118> [in Ukrainian].
5. Pshyk, B. I., Zvarych, M. S., Kashuba, YA. M., & Sloboda, L. Ya. (2020) *Finansova bezpeka domohospodarstv v Ukraini: suchasni problemy ta mekhanizm zabezpechennya. [Financial security of households in Ukraine: modern problems and supporting mechanism]*. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian].
6. Lai, F., Chan, S. N., Shum, W. Y., & Zhou, N. (2017). Household debt and housing price: an empirical study across 36 countries. *International Journal of Business and Management*, 12 (11), 227. URL: <https://doi.org/10.5539/ijbm.v12n11p227>
7. Niemand, T., Rigtering, J. P. C., Kallmünzer, A., Kraus, S., & Maalaoui, A. (2021). Digitalization in the financial industry: A contingency approach of entrepreneurial orientation and strategic vision on digitalization. *European Management Journal*, 39 (3), 317–326. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2020.04.008>
8. Dobryanska, N. B. (2025). *Transformatsia finansovoi povedinky domohospodarstv v Ukraini v umovakh tsyfrovizatsii [Transformation of financial behavior of households in Ukraine under digitalization conditions]*. PhD thesis. State Tax University. Irpin. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/5028> [in Ukrainian].
9. World Bank (2024). Expanding financial inclusion through digital financial services. Washington, DC: World Bank. URL: <https://worldbank.org/publication/63345b1f-0d4c-48d2-b51f-6ced20233625>
10. International Telecommunication Union (2025). Ukraine digital development country profile. Geneva: ITU. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Regional-Presence/Europe/pdf>
11. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2023). *Digital Transformation Strategy 2025*. Kyiv: Ministry of Digital Transformation of Ukraine. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/yevropejska-integraciya/coordination/cifrova-transformaciya>.
12. OECD (2021). *Financial Literacy and Digitalization: Policy Approaches*. Paris: OECD Publishing. URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/2022/04.pdf>

Посилання на статтю:

Добрянська Н. Б. Вплив цифровізації на фінансову безпеку учасників фінансових відносин в Україні у контексті її переваг та мінімізації ризиків. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць*. 2025. № 1–2. С. 46 – 57 DOI: 10.31767/nasoa.1-2-2025.03

Link to the article:

Dobrianska, N. (2025). Vplyv tsyfrovizatsii na finansovu bezpeku uchashnykh finansovykh vidnosyn v Ukraini u konteksti yii perevah ta minimizatsii ryzykiv [The Impact of Digitalization on the Financial Security of Financial Market Participants in Ukraine in the Context of Its Benefits and Risk Minimization]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit*, 1–2. 46 – 57. DOI: 10.31767/nasoa.1-2-2025.03